19 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖި ލީހުގެ ކޮމިޓީ ޔައުމިއްޔ
ސަ ރު ކ ރު މަސްއ ލިއްޔަތު އަދު ކރ މިންވަރު ބަލ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން
8 އޮކްޓ ބަރު 2019
ބައްދަލުވުން ބޭއްވުނު ތަ ން: ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގެ (ކޮމެޓީކުރ ކޮޓަރި)2
ފެށުނު ގަޑި: 11:00

}ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރު؛ މާފަންނު ހުޅަނގު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ފަލާޙު{
(ކޮމިޓީގެ ފެށޭ ބައި ރެކޯޑުކުރެވިފައެއް ނުވޭ)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ފުވައްމުލަކު މެދު ދާއިރާގެ އި އްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން މުޙައްމަދުދީދީ. މާފަންނު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު އާދަމް ޢަލީ، އަޅުގަ ނޑު މުޙައްމަދު ފަލާޙް އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑުމެން މިއަދުގެ އެޖެންޑާގައި ހިމެނިފައި
މިވަނީ، ފޮރިންގ މިނިސްޓްރީގެ މަސައްކަތްތަކަށް ބަދަލުއައުމާއި ގުޅިގެން ، ރާއްޖޭގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ މި
މަޖިލީއަށް ފޮނުވާފައިވާ ސިޓީއަކާ ބެހޭގޮތުން މަޝްވަރާކުރުމަށާއި، 7 ފެބްރުއަރީ ގައި ދިމާވި މައްސަލައާ ގުޅިގެން
ބޭފުޅަކު މިކޮޅަށް ފޮނުވާފައި އޮތް ސިޓީއަ ކާ ގުޅިގެންނާއި، ދެން އަދި ވެސް ހަމަ ބައެއް ސިޓީ މިކޮޅަށް އައިއްސަ
ހުރީމަ އެ ސިޓީތަކާ ބެހޭގޮތުން މަޝްވަރާކޮށް ގޮތެއް ނިންމުމަށް ބާއްވާ ކޮމިޓީ ބައްދަލުވުމެއް މިއީ. އަޅުގަނޑު ހަމަ
ފުރަތަމަ ވެސް ހަމަ ދަންނަވާލަން ބޭނުން، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އެބައޮތް 10 ސެޕްޓެމްބަރ ގައި މި މަޖިލީހަށް
ސިޓީއެއް ފޮނުވާފަ. އަޅުގަނޑު ހަމަ ސިޓީ ދަންނަވާލާނަ ން. ރައްޔިތުން މަޖިލީހުގެ ރައީސް، ރައީސް މުޙައްމަދު
ނަޝީދަށް ވެދުން ސަލާމަށްފަހު ދަންނަވަމެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާ ސީގެ 116 ވަނަ މާއްދާގެ
(ހ)ގެ ދަށުން ސަޢުދީ އަރަބިއްޔާ ގެ ޖިއްދާގައި 2019 އޮ ގަސްޓް 26 ވަނަ ދުވަހު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޮންސިއުލޭޓެއް
އުފައްދަވައި، އެތަނަކީ ސަޢުދީ އަރަބިއްޔާގައި ހުންނަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެމްބަސީގެ ދަށުން ހިނގަމުންދާ ތަނެއްކަމުގައި
ހަމަޖެއްސުމާއި ގުޅިގެން، މިނިސްޓްރީ އޮފް ފޮރިން އެފެއާޒްގެ މަސައްކަތުގެ ދާއިރާއަށް ގެނައި ބަދަލު ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ޖުމްހޫރިއްޔާ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 16 ވަނަ މާއްދާ ގެ ދަށުން، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ފާސްކުރެއްވުމަށް ޓަކައި އެ
މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވުމަށް އެދި ދެންނެވީމެވެ. މި ސިޓީއާއެކު މިނިސްޓްރީ އޮފް ފޮރިންގ އެފެއާޒްގެ
މަސައްކަތަށް ގެނެވުނު ބަދަލު ހަމަޖެހިފައި އޮންނާނެ ގޮތުގެ ލިސްޓު މަނިކުފާނަށް ހުށަހެޅީމެވެ. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑުމެންގެ އަތުގައި މި ލިސްޓުގައި މީގައި އައި ބަދަލުތަކާ އެއްޗިހި އެބަހިމެނިފައިވޭ . އެހެންވީމާ، އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުންނަށް އެކަމާ ބެހޭގޮތުން އެއްޗެއް ދަންނަވާލަން ފްލޯރ ހުޅުވާލަން އަޅުގަނޑު. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
އަޅުގަނޑުމެން މި ޖަލްސާ ފެށިފަހުން މި ކޮމިޓީއާ ގުޅިވަޑައިގެންނެވީ މަހިބަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އަޙްމަދު ޠާރިޤު ދެއްތޯ. (ވަގުތު ކޮޅަކަށްފަހު) މިކަން ނިންމުމަށް ޓަކައި ސުން ގަ ޑި ވެސް ކަނޑައެޅިދާނެ. އަދި މިއަދު
ވެސް ބަހުސްކޮށްފަ އި މި މައްސަލަ ނިންމިދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. އެހެންވީމާ، އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުންނަށް ފެނިވަޑައިގަން ނަވާ ގޮތަކަށް ކުރިއަށްގެންދެވުން ރަނގަޅުވާނެ. (ވަގުތުކޮޅަކަ ށްފަހު) ނާޒިމް.
ދަނގެތި ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ނާޒިމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
1

ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އާދެ! އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ލިބިވަޑައިގަންނަވާ
އިޚްތިޔާރުގެ ދަށުން ތަނެއް އުފެއްދެވުމަކީ ކުރެއްވޭނެ ކަމެއް. އަދި ފޮރިންގ މިނިސްޓްރީގެ ލަފާފުޅާއެކު އަޅުގަނޑު
ގަބުލުކުރަނީ މި އުފައްދަވާފައި މި އޮތީ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުގެ ކަންބޮޑުވުމަކީ ސަ ޢުދީ އަރަބިއްޔާގައި މިހާރު
ވެސް އެމްބަސީއެއް ހުރެ، ކޮންސިއުލޭޓެ އް އުފެއްދެވުމުގައި ހިނގާނެ ޚަރަދަކީ ދައުލަތަށް ވަރަށް ބޮޑު ބަރެއް
އަންނާނެ ކަމެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ. އެހެންކަމުން، މިފަދަ ކޮންސިއުލޭޓެއް އުފައްދަވައި މިތަނުގެ
މުވައްޒަފުން ލާން ހިނގާ ޚަރަދަކީ ކިހާވަރެއްގެ ޚަރަދެ އްތޯ ބެލުމަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޒިންމާއެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު
ގަބޫލުކުރަން. އަދި މިފަދަ ތަނެއް ހުރެގެން މެނުވީ، މީގައި ލިޔެވިފައި ހުރި ކަން ކަން ޚާއްޞަ ގޮތެއް ގައި އެތަނުގައި
ބޭއްވޭ ޖަލްސާތަކާއި އަދި އެހެނިހެން ކަންކަން ތަމްސީލުކުރުމުގައި ނުކުރެވޭނެތީތޯ މިކަން މިގޮތަށް އުފައްދަވަން
މިއޮތީ ނިންމަވާފަ. އެހެންވީމާ، އެކަން ސާފުކުރުމަކީ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އަޅުގަނޑުމެން މި ކޮމިޓީގެ ޒިންމާއެއް
ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އެހެންވީމާ، މިނިސްޓްރީ އޮފް ފޮރިން އެފެއާޒް ގައި ދަންނަވައިގެން މިތަނާ ނުލައި
މިކަން ކުރެވިދާނެތޯ. އެއީ ދަ އުލަތަށް ލިބޭ އާމްދަނީގެ ތެރެއިން ބޮޑު ޚަރަދެއް ހަމަ މިކަމަށް، ރާއްޖެއިން ބޭރުގައި
މީހުން ބޭއްތިއްބުމަކީ ޚާއްޞަކޮށް ސްޓާފުން ބޭއްތި އްބުމަކީ ވަރަށް ބޮޑު ޚަރަދެއް ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. އެ މީހުންގެ
އާއިލާ ބަލަހައްޓާންޖެހޭނެ. އެ މީހުންގެ އަނބިދަރިންނާއި، ޚާއްޞަކޮށް ކުދިން ތިބިކަމަށް ވަންޏާ ކިޔަވައިދިނުމާއި، މި
ކަހަލަ ކަންކަން ކުރުމަކީ ވަރަށް ބޮޑު ހޭދައެއްކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. އެހެންވީމާ، ސަޢުދީ އަރަބިއްޔާގެ ޖިއްދާގައި އިތުރު
ކޮންސިއުލޭޓެއް އުފެއްދުމަކީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މުހިއްމު ކަމަކަށް ވިޔަސް، އެ ޚަރަދު ކުޑަކޮށް ކުރެވޭނެ
ގޮތެއް ހޯދައި އެކަން ކުރުމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން މި އަށް އިތުރު މަޢުލޫމާތެއް ހޯދުން އެއީ އަޅުގަނޑަށް ފެންނަ
ކަމެއް. ޚާއްޞަކޮށް މިނިސްޓަރ އޮފް ފޮރިންގ އެފެއާޒް ކީއްވެގެންތޯ އުފައްދަވަން މި ޖެހެނީ. ދެން މީގައި
ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ ތަފުޞީލެއް ލިޔުއްވާފައި ވެސް އެބައޮތް. އެހެންނަމަވެސް، އިތުރަށް ސާފުކޮށް މިކަން ނުކޮށް
ނުވަނީތޯ ބެލުން އެއީ ރަނގަޅު ކަމަށް ފެންނާތީ މިކަން ހުށަހަޅާލަން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިހާރު ކޮންސިއުލޭޓު އުފައްދަވައިފި އިނގޭތޯ. އުފެއްދެވުމަށްފަހު ފޮރިންގ
މިނިސްޓްރީގެ މަސައްކަތު ދާއިރާއަށް އަންނަ ބަދަލުތައް ރައްޔިތުން މަޖިލީހުން ފާސްކުރަންޖެހޭތީ، އެ ބަދަލު
ހިމަނުއްވާފައި މީތި ފޮނުއްވާފައި މި އޮތީ އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އި އްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުށަހަޅަން ބޭނުންވާ
ހުށަހެޅުމެއް އޮތިއްޔާ ހުށަހަޅު އްވާފައި ކޮންމެވެސް ބޭފުޅަކު ތާއީދުކުރައްވައިގެން ވޯޓަކަށް އެހިދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު
ގަބޫލުކުރަނީ. ހިތަދޫ މެދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ރަޝީދު.
2

ހިތަދޫ މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ލިބިވަޑައި ގަންނަވާ އިޚްތިޔާރުގެ ދަށުން މިފަދަ ތަނެއް އުފެއްދުމަކީ އަޅުގަނޑު
ވަރަށް ގަބޫލުކަމެއް. އެއީ މިތަނުން އެބައޮތް ޙަ އްޖަށް ވަޑައިގަންނަވާ ހުރިހާ ދިވެހިންނަށް އެހީތެރިވެވޭ ގޮތަށް އަދި
ސަރުކާރުން ޙައްޖަށް ވަޑައިގަންނަވާ މީހުންނަށް، މި ހުރިހާ ކަމެއް، އަދި އެތާ ކިޔަވާ ދަރިވަރުންނަށާއި. އެހެންވީމާ،
މީ ދިވެހިންނަށް ވަރަށް ފަސޭހަވެގެން ، އަ ސްލުގައި ޙަޤީޤަތުގައި ދިވެހިން ގިނައިން ވަޑައިގަންނަވާނީ ޖިއްދާ އަށް
އުމުރާއަށާއި މިކަންކަމަށް. އެހެންވީމާ، ޕާސްޕޯޓު ގެއްލޭ، އަދި އެނޫން ވެސް އެހީތެރިކަން ބޭނުންވާ މީހުންނަށް
އެހީތެރިކަން ދިނުމުގައި އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް މި ކަމުގައި ހެވާއި ލާބަ ލިބިގެންދާނެ.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މި ވީހާ ވެސް އަވަހަކަށް މި އުފައްދަން މި ކަމަށް ތާއީދުކުރަން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން މުޙައްމަދުދީދީ.
ފުވައްމުލަކު މެދު ދާއިރާ ގެ މެންބަރު ޙުސައިން މުޙައްމަދުދީދީ ވާހަކަދެއް ކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އާދެ ! އަޅުގަނޑުމެނަށް މި ހުށަހެޅިފައިމިވާ މި ހިންގުމުގެ ގަވާއިދަށް ފާސްކުރުމަށްފަހު
އަޅުގަނޑުމެން މީތި ހުށަހަޅާ ފައިވާ ގޮތަށް ފާސްކުރުމަށް އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން. އަޅުގަނޑު ވެސް ހިތަދޫ މެދު
ދާއިރާގެ އި އްޒަތްތެރި މެންބަރު އެ ވިދާޅުވި ފަދައިން، ޖިއްދާގެ ކޮންސިއުލޭޓެ އް ހުޅުވައިގެން މިދޭ ޚިދުމަތްތަކަށް
ބަލާއިރުގައި، މިއީ ވަރަށް މުހިއްމު އަދި އެހާމެ ބޭނުންތެރި ޚިދުމަތްތަކެއްކަމުގައި އަޅުގަނޑު ވެސް ދެކެން.
އެހެންވީމާ، ދެން މި އެއްޗެ ހި ދެން މިހާރު ރިޔާދުގައި މިއިން އެމްބަސީން، ސަޢުދީ އަރަބިއްޔާގައި އިންނަ
އެމްބަސީގައި މަސައްކަތްތައް ޖިއްދާގެ ކޮންސިއުލޭޓަށް ބަދަލުކޮށްފައި ބައެއް މަސައްކަތްތައް މިހުރީ. އެހެންވެ
އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ ހަމަ މި މަސައްކަތްތަކަކީ މިއީ ކޮންމެހެން ވެސް ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތަކަ ކަށް ވާތީ ހަމަ
މިއިން ގޮތަށް މީތި ފާސްކުރަން އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ޠާރިޤު.
މަހިބަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޠާރިޤް ވާހަކަދެއްކެވުން:
3

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. ދެންމެއަކު ހިތަދޫ މެދު ދާއިރާގެ އި އްޒަތްތެރި މެންބަރު ވެސް އަދި ފުވައްމުލަކު މެދު
ދާއިރާގެ 2 މެދު ދާއިރާ ގެ އި އްޒަތްތެރި މެންބަރުން އެ ފާހަގަކުރެއްވި ނުކުތާތަކު ގައި އަޅުގަނޑު ވެސް ތާއީދުކުރަން
ޖުމުލަކޮށް. އެއީ ޚާއްޞަކޮށް ޙައްޖާއި އުމްރާއަށް ދާ ގިނަ އަދަދެއްގެ ދިވެހިން މިދަނީ މި ސަރަޙައްދަށް ކަމަށްވެފައި،
އަދި ރިޔާދަކީ ކެޕިޓަލް ސި ޓީއެއް ކަމަށް ވިޔަސް، މި ކޮންސިއުލޭޓެއް މި ސަރަޙައްދުގައި ހުރުމަކީ މުހިއްމު
ކަމެއްކަމަށް ފެންނާތީ، އަދި މި ސަރުކާރުގެ މަސްޢޫލިއްޔަތުތެރޭގައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ލިބިފައިވާ ބާރުގެ
ތެރެއިން މިކަހަލަ ކަންތައްތައް ކުރުމަކީ އަޅުގަނޑުމެން މާބޮޑަށް އިޢުތިރާޟުކުރާ ، ޚާއްޞަކޮށް އަޅުގަނޑު
އިޢުތިރާޟުކުރާ ކަމެއްނޫން. ދެން މީގެ ޚަރަދު ހިނގާނެ. ޚަރަދު ހިނގާއިރު މީގެއިން ރައްޔިތުންނަށް ފައިދާވާ
ކަމެއް، ޚާއްޞަކޮށް ޖިއްދާގައި ކޮންސިއުލޭޓު ހުޅުވުމަށް އަޅުގަނޑު މި ތާއީދުކުރަނީ، އެއަ ށްވުރެން ބޮޑަށް ބެލްޖިއަމް
އާއި ޔޫ ކޭއާ އި، މި ކަމަކުން ކަމަކަށްނުވާ ގިނަ ތަންތާ ކޮންސިއުލޭޓް ހަދައި އެތަނަށް އެ ހިނގާ ޚަރަދުތަކަށްވުރެން
މިކަހަލަ ކޮންސިއުލޭޓެއް ހެދުން އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން އަދި ކުޑަ ޚަރަދެއް ހިނގިކަމު ގައި ވިޔަސް. ދެން އޭގައި
މެނޭޖުކުރުމުގައި ރިޔާދުގައި ހުންނަ އެމްބަސީގެ މުވައް ޒަފުން އެ ދުވަސްވަރަށް ކޮންސިއުލޭޓަށް ބަދަލުވެގެން ވެސް އެ
މެނޭޖުކުރުމުގައި ޚަރަދުކު ޑަ ގޮތަކަށް ކަންތައް ކުރެ ވިދާނެ. ދެން ޙައްޖު މޫސުމަކީ އަބަދު އަންނަ ކަމަކަށްނުވާތީ، އެއީ
ދެތިން ސީޒަނެއް މި އިންނަނީ. ޙައްޖު ސީޒަނާއި އަދި އުމްރާގެ ދުވަސްތަކުގައި. އެހެންވީމާ، އެކަހަލަ ގޮތަކަށް
މެނޭޖުކުރެވިއްޖިއްޔާ ޚަރަދު ކުޑަކޮށް ކުރިއަށް ގެންދެވިދާނެ ކަމަށް. އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން މި ކޮންސިއުލޭޓަށް. ދެން
ކުރިން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ފާހަގަކުރައްވާފައި އަދި ހުށަހަޅާފައި ނެތިއްޔާ އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން. ނުވަތަ
ހުށަހަޅާފައި އޮވެއްޖެކަމަށްވާނަމަ އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން މި މައްސަލަ މިއަދު ނިންމުމަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
اله
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދު ވަޙީދު.
ދިއްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله ވަޙީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ ފުވައްމުލަކު މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު ހުށަހެޅި ގޮތަށް
ރައީސުލްޖުމްހުރިއްޔާގެ އޮފީހުން ފޮނުވާފައި އޮތްގޮތަށް ފާސްކުރުމަށް ތާއީދުކުރަން. ދެން އަޅުގަނޑު ވެ ސް
ގަބޫލުކުރަނީ މި މައްސަކަތަށް މި އައި ބަދަލާ އެކުގައި ހަމަ ރައްޔިތުންނަށް ލުއިފަސޭހަ ގޮތްތަކެއް ހަމަޖެހިގެންދާނެ
ކަމަށް. ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެނިގެންދަނީ ހަމަ މި ސަރުކާރުން ރާއްޖޭގެ އިސްލާމްދީނުގެ ކަންކަމަށް ދޭ
އިސްކަން. ހަމަ އެއާއެކުގައި އެމްބަސީތަކަކީ އެފަދަ ކަންކަމެއް ގޮތުގައި. އެހެންވީމާ، އިތުރަށް ފޮނުވައިގެން
ބަދަލުގައި ހަމަ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އޮފީހުން ފޮނުވާފައި އޮތްގޮތަށް ފާސްކުރުމަށް އަޅުގަނ ޑު ވެސް ތާއީދުކުރަން.
4

(ވަގުތުކޮޅަށްފަހު)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑު ހަމަ މި މައްސަލަ ނިންމާލުމަށް ޓަކައި ވޯޓަށް އަހާލާނަން. ފުވައްމުލަކު މެދު ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން މުޙައްމަދުދީދީ ހުށަހަޅުއްވާފައި ވަނީ ފޮރިންގ މިނިސްޓްރީގެ މަސައްކަތަށް އައި
ބަދަލުގައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އޮފީހުން މިކޮޅަށް ފޮނުވާ ފައި އޮތް ގޮތަށް ފާސްކުރުމަށް ހަމަ ހުށަހަޅުއްވާފައިވަނީ.
އެއަށް ތާއީދުކުރައްވާފައިވަނީ މަހިބަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ޠާރިޤު. އެހެންވީމާ، އި އްޒަތްތެރި
މެންބަރުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް، މި އޮތް ގޮތަށް ފާސްކުރުމަށް މަޖިލީހުގެ ފްލޯރއަށް ހުށަހެޅުމަށް
ފެނިވަޑައިގަންނަވާނަމަ އެގޮތަށް ވޯޓުދެއްވުން އެދެން. އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. އިއްތިފާޤުން ފާސްވެއްޖެ.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ދެން މިއޮތީ، ރައްޔިތުން މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް އެޑްރެސްކޮށް އިސްމާޢީލް ޢަބްދުލްޙަ މީދު ކިޔާ
ބޭފުޅަކު ފޮނުއްވާފައި ވާ ސިޓީއަކާ ބެހޭގޮތުން ބަހުސްކޮށް މަޝްވަރާކުރުން މިއޮތީ އެޖެންޑާގެ 2 ވަނަ އައިޓަމުގެ
ގޮތުގައި. ސިޓީއަކީ މިއީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ، އަޅުގަނޑު ހަމަ މި ސިޓީ އޮތްގޮތަށް ދަންނަވާލާނަން. ރައްޔިތުން މަޖިލީހުގެ
ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުއަށް، ވެދުން ސަލާމަށްފަހު ދަން ނަވަމެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީއާއި
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ދައުރަކީ މީލާދީ ގޮތުން 5 އަހަރު ދުވަސް ކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާހިނދު، 2012 ފެބްރުއަރީ
7 ވަނަ ދުވަހު ގެނެވުނު ބަ ޣާވާތަކަށްފަހު ރާއްޖޭގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަމުގެ މަޤާމާ ޙަވާލުވެވަ ޑައިގަތް އޭރުގެ
ނައިބު ރައީސް ޑރ. މުޙައްމަދު ވަޙީދު ޙަސަންމަނިކު 2008 ނޮވެމްބަރ 11 ވަނަ ދުވަހުން ފެށިގެން 10
ނޮވެމްބަރ 2013، މި ދުވަހުގެ ނިޔަލަށް އޮތް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަމުގެ މަޤާމުގެ 5 އަހަރުގެ މުއްދަތު
ހަމަވުމަށްފަހު، އިތުރު 6 ދުވަހު، 16 ނޮވެމްބަރ 2018ގެ ނިޔަލަށް އެ މަގާމުގައި ޤާނޫނުއަސާސީއާ ޚިލާފަށް
ޤާނޫނުއަސާސީގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ މުއްދަތުގެ އިތުރަށް ޑރ. މުޙައްމަދު ވަޙީދު ޙަސަންމަނިކު
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަމުގެ މަޤާމުގައި ހުންނެވި ހުންނެވުމަކީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ ބާރު
ކަނޑުވާލުން ކަމަށް ނޫނީ ނުވާހިނދު، ޤާނޫނުއަސާސީގެ ބާރު ކަނޑުވާލުމަކީ އެންމެ ބޮޑު ކުށުން ކުށްވެރިވާ ކަމެއް
ކަމަށް ވާތީ، މިފަދަ ގާނޫނީ ބޮޑެތި މައްސަލަތައް ބަލައި ފިޔަވަޅު އެޅުމަކީ މުސްތަޤުބަލުގައި މިކަންތައް ތަކުރާރުވިޔަ
ނުދިނުމަށް ކަމާބެހޭ ފަރާތް ތަކުން ކޮންމެހެން ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ދެކެން. އަދި
ޤާނޫނުއަސާސީއަށް ބަދަލު ގެނެވޭނީ ހަމައެކަނި ރައްޔިތުން މަޖިލީހަށް ކަމަށް ވީހިނދު، މިކަމަކީ ޤާނޫނުއަސާ ސީއާ
ޚިލާފަށް އެއްވެސް ބަ އެއްގެ ލަފައަކަށް ވެސް ކުރެވިދާނެ ކަމެއް ކަމަށް ނުދެކެމެވެ. ވުމާއެއްކޮށް، މި ކަމަކީ
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޮންމެ ރައްޔިތަކަށް ވެސް ގުޅުންހުރި، ކޮންމެ ދިވެހި ރައްޔިތަކަށް ވެސް ހުށަހެޅޭނެ މައްސަލައެއް
5

ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ދެކޭތީ ވެ ޑރ. މުޙައްމަދު ވަޙީދު ޙަސަންމަނިކު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ
ބާރު ކަނޑުވާލި މައްސަލަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ބައްލަވައިދެއްވުން އެދި ދެންނެވީމެވެ. އިޙްތިރާމު ގަބޫލުކުރެއްވުން
އެދެމެވެ. ޚާދިމްކުމް، އިސްމާޢީލް ޢަބްދުއްލަޠީފް އިނގޭތޯ. އިސްމާޢީލް ޢަބްދު ލް ޙަމީދު. އެހެންވީމާ، މި މައްސަލަ މި
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ބަހުސް ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް އަޅުގަނޑު ފްލޯރ ހުޅުވާލަން.
މަހިބަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޠާރިޤް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އި އްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. މި ސިޓީ ލިބިފައިވާތީ، އަޅުގަނޑު ހަމަ ރެކޯޑަށް ޓަކައި ވެސް
ދަންނަވާލަން. އަޅުގަނޑު އެބަ ހަނދާންވޭ މި ދުވަސްވަރު ސްޕްރީމް ކޯޓުން މި މައްސަލައާ ބެހޭގޮތުން ޙުކުމެއް
ނެރެފައިވާނެ. އެހެންވީމާ، އެ ޙުކުމުގެ ކޮޕީއެއް އަޅުގަނޑުމެނަށް ލިބިއްޖެކަމަށްވާނަމަ ވަރަށް ފަސޭހަވާނެ މި
މައްސަލައިގައި އިތުރަށް ވާހަކަދައްކަން. އެއީ އެ ޙުކުމަކީ މި މައްސަލައަށް ފަރުވާއެއް އޭރު ދީފައި އޮތް ކަމެއް
ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެ ވޭ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެހެންވީމާ، ސެކެރެޓޭރިއޭޓުން އެބަ މަސައްކަތްކުރައްވާ މިހާރު އެ ޙުކުމް ކޮޕީއެއް ލިބޭތޯ އިނގޭތޯ.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
اله
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދު ވަޙީދު.
ދިއްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله ވަޙީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އަޅުގަ ނޑަށް ވެސް ފާހަގަކުރެވެނީ މި ސިޓީގައި މި ފާހަގަކުރާ މައްސަލައަކީ ވަރަށް މުހިއްމު
މައްސަލައެއް ގޮތު ގަ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ދައުރު ހަމަ ވަރަށް ރަނގަޅަށް
ކަނޑައެޅިފައި އެބަ ވޭ. އެއީ 107 ވަނަ މާއްދާގަ. އެހެންވީމާ، އެ މާއްދާގައި ބުނާގޮތުން 5 އަހަރުގެ ދައުރެއް މި
ކޮންމެ މީހަކަށް ވެސް ލިބިގެންދަނީ. ދެން ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ އިޚްތިޞާސްގެ ތެރޭގައި ހިމެނެނީ ގާނުނޫ
ތަންފީޛުކުރުން. ގާނޫނު ހެދުމުގެ ބާރު ލިބިގެންވަނީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް. އެހެންވީމަ، ޤާނޫނުއަސާސީގައި ބުނާ
މުއްދަތުން ފަހަނައަޅާ އެއްވެސް ކަމެއް ކުރުމުގެ އިޚުތިޔާރެއް ، ބާރެއް ޤާނޫނުއަސާސީއަކުންނެ އް ނުދޭ. އެހެންވީމަ، އެ
6

ބޭފުޅުންގެ ޒިންމާއަކަށް ވާންޖެ ހޭނީ ގާނޫނުގައި އެ ބުނާ މުއްދަތުގައި އެ ކަންކަން ކުރުން. ރޭގަނޑު، ދުވާލު ހޭލާ
ހުރެގެން ވެސް ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތަކީ ގާނޫނުގައި މުއްދަތެއް ކަނ ޑައަޅާފައި އޮތިއްޔާ އެ ގާނޫނާ އެއްގޮތަށް އެކަން
ކުރުން. އެހެންވީމަ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަވެގެން މި ދިޔައީ އޭރުގައި ކަންކަން ހިނގަމުންދިޔައިރުގައި ސުޕްރީ މް
ކޯޓުގެ ރޫލިންގއަކުން އޭރުގައި ހުރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ގެ ދައުރު ގައި މުއްދަތު ފަހަނައަޅާދިޔައިރުގައި ވެސް
ހުރިކަން. އެހެންވީމަ، މި މައްސަލަ ޙަޤީޤަތުގައި ވަރަށް ރަ ނގަޅަށް ބަލަންޖެހޭ މައްސަލައެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑަށް
ފާހަގަވެގެންދަނީ. އެއީ ޤާނޫނުއަސާސީގައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ދައުރު ކަނޑައެޅިފައި އޮއްވާ ، އެ ދައުރަށްވުރެ
އިތުރަށް 6 ދުވަހު ހުރިކަމަށް މި ސިޓީގައި މި ފާހަގަކުރަނީ. އެހެންވީމަ، އަޅުގަނޑުމެން މި މައްސަލައިގައި ގޮތެ އް
ނިންމާއިރުގައި ވަރަށް ރަނގަޅަ ށް އެބަ ބަލަންޖެހޭ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ދައުރާއި އަދި ހަމައެއާއެ ކުގައި ޤާނޫނުއަސާ ސީގަ އި
ކަނޑައެޅިފައި ހުރި މުއްދަތާ އެއްގޮތަށް އެ ކަންކަން ކުރުމުގެ، ގާނޫނާ އެއްގޮތަށް ކަންކަން ކުރުމަށް ޙުކުމްކުރުމުގެ
ބާރު ކޯޓުތަކަށް ދީފައިވަނީ. ގާ ނޫނު ހެދުމުގެ ބާރެއް އެ ތަންތަނަކަށް ދީފައެއް ނުވޭ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ޠާރިޤް.
މަހިބަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޠާރިޤް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! މީގައި އަދި އަނެއްކާ ވެސް ޑޮކިއުމަންޓެއް އަޅުގަނޑު ހަމަ ހަނދާނަށް އައިމަ ސެކްރެޓޭރިއޭޓަށް ދަންނަވާލަން.
ހަނދާންވާނެ ކަންނޭނގެ އަޅުގަނޑުމެން މި ދައުރު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ދައުރު ފަށަންވެގެން ރިޔާސީ ބަޔާން ،
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ހުވާކުރުމުގެ ރަސްމިއްޔާތު، އެ ބޭއްވުމުގެ ކުރިން އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު އިންނަވާނެ. މިދިޔަ
ދައުރު ނިމެންދިޔައިރުގައި އޭރުގައި މިހާރުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ވެސް މަޖިލީހުގައި އިންނަވާ ރިޔާސީ ދައުރު
ފަށާނެ ދުވަހަކާ ދޭތެރޭގައި ކުރެވުނު ބަހުސްގައި މިހާރުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ މަޖިލީ ހުގެ ޗެމްބަރު ގައި ވެސް
ވިދާޅުވެފައި އޮތީ ، ތިމަންނާ ބޭނުމެއް ނުވެއޭ ދައުރު ފަ ށާ ދުވަހާ ބެހޭގޮތުން ފަހުން ޝަކުވާ އުފެދޭ ގޮތަކަށް
ހުވާކުރާކަށެއް. ދެން އޭގެފަހު ން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސް އޮނަރަބަލް ޤާސިމް އިބްރާހީމް އޭރުގައި ބެއްލެވީ
ރައީސް ޢަބްދުاله ޔާމީން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމް ރިޔާސީ ދައުރު ފެއްޓެވި ދުވަހު އެއީ 17 ނޮވެމްބަރ 2013 ވަނަ އަހަރު،
2013 ވަނަ އަހަރު 17 ނޮވެމްބަރުގަ. ދެން އޭގެފަހުން އެ ދުވަހުގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ
ރިޔާސީ ހުވާކުރުމުގެ ރަސްމިއްޔާތުގެ ގަރާރު ބެއްލެވީ. ބެއްލެވިއިރު އެ ގަރާރު ގައި މި އޮންނަނީ ތިމަން 17
ނޮވެމްބަރުން ފެށިގެން އެ ގަރާރު ސްޓާޓު ކުރާކަމާ އަދި ރައީސް ޢަބްދުاله ޔާމީންގެ ދައުރު ހަމަވާނީ 17
ނޮވެމްބަރުގައިކަން. އެހެންވީމަ، އެ ގަރާރުގެ ކޮޕީއެއް ވެސް މިތަނަށް ލިބިއްޖެއްޔާ ފަސޭހަވާނެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި
7

މައްސަލައި ގައި ބަހުސްކުރަން. މި 6 ދުވަސް މި އިތުރުވެގެންދިޔަ ކަންތަކާއި، ރައީސް ޢަބްދުاله ޔާމީން ހުވާކުރުމުގެ
ގަރާރުގައި އެބައޮތް އޭރުގެ އުއްތަމަ ފަނޑިޔާރާއި އަދި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީ ސް ޢަބްދުاله ޝާހިދާއި،
އޭރުގަ އި ހުވާކުރެއްވި ރައީސު ލްޖުމްހޫރިއްޔާ އަޅުގަނޑު ހަނ ދާންވަނީ ޢަބްދުاله ޔާމީން ސޮއިކޮށްފައި އޮތް ގަރާރެއް.
އެ ގަރާރާ އަދި ކުރިން ސު ޕްރީމް ކޯޓުން މި މައްސަލަ ޙައްލުކުރުމަށް ނެރެފައިވާ ފަރުވާއާ. މި ދޭތި ލިބިގެން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިއަށް ބަހުސްކުރެވޭނެކަމަށް ފެންނަނީ.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއް ކެ ވުން:
ހިތަދޫ މެދު ދާއިރާގެ އިއް ޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ރަޝީދު.
ހިތަދޫ މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
މި މައްސަލައިގައި އަޅުގަނޑަ ށް ފެންނަނީ މިއީ ގާނޫނީ ވަރަށް ގިނަ ފުށުއެރުން ހުރި މައްސަލައެއްގެ ގޮތު ގަ.
އެކަމަކު ، މިކަން ބެލޭނެ ކަމަކަށް ވަންޏާ ބަލަން. އެހެންނަމަވެސް، މީގެ 5 އަހަރު ކުރިން ހިނގާފައި އޮތް ކަމެއް
ވެއްޖެއްޔާ، ދެން އަޅުގަނޑަށް މަޢުލޫމާތު ކުށް ނޫންނަމަ މީގައި ސުޕްރީމް ކޯޓު އަމުރެއް ވެސް އެބައޮތް ނެރެގެން.
އަނެއްކާ އަޅުގަނޑުމެންގެ މިހާރުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ވެސް އެދިވަ ޑައި ގަތް އެމަނިކުފާނު ހުވާކުރެއްވުމުގެ ކުރީގައި
ވެސް އެމަނިކުފާނު ވެސް ބޭނުންވަނީ މިކަން ފުށުނާރާ ގޮތަކަށް 17 ގައި ހުވާ ވިދާޅުވާން. އެހެންވީމަ، އަޅުގަނޑު
ވަރަށް ބޮޑަށް، އަޅުގަނޑަށް ފެނޭ މީގައި މި ހުރި ލިޔެކިއުންތަކާ، އެއީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަކު ހުވާކުރައް ވާނީ
ވެސް ރައްޔިތުން ގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސްގެ ވެސް ކުރިފުޅުމަތީގަ. ހުވާ ލައިދެއްވާނީ ވެސް އުއްތަމަ ފަނޑިޔާރު.
އެހެންވީމަ، މިކަން އޮތް ގޮތެއް ބަލައި އަޅުގަނޑުމެން މަޖިލީހުގެ ރިޔާސަތުން މިކަމަށް ގާނޫނީ ލަފައެއް ވެ ސް ހޯދާ
މިކަހަލަ ގޮތަކަށް އަޅުގަނޑަށް ފެނޭ މިކަން ކުރިއަށް ގެންދަން. އެހެންނޫނީ އަޅުގަނޑުމެން މި ހަމަ ކޮމިޓީއެއްގައި
މިހެން މަޑުކޮށްލައިގެން ތިބުމަކީ ވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ ވެސް ވަގުތު ގެއްލޭ، އަނެއްކާ މި ސިޓީ ފޮނުއްވި ބޭފުޅާ
ވެސް ބޭނުންވާނެ މިއަށް ވަރަށް އަވަސް ޙައްލެއް. އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ މި ބެލޭނެ ކަމެއް ވެއްޖެއްޔާމު ބެލޭނެ
މަގެއް އޮތްތޯ ގާނޫނީ ގޮތުން ބަލައި ކުރިއަށް ގެންދަން. އެހެންނޫނީ މި ފައިލްކުރަން. މި ދެގޮތުން ކޮންމެވެސް އެއް
ގޮތަކަށް މިއަށް ރިޢާޔަތްކުރަން އަޅުގަނޑަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ފެންނަ ވާހަކަ ދަންނަވާލަން. ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
8

ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން މުޙައްމަދުދީދީ.
ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން މުޙައްމަދުދީދީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑަށް ވެސް މީތި ކުރިއަށް އޮ ތް، އަބަދު ދެން 17 ނޮވެމްބަރުގައި ހުވާކުރިއޭ ކިޔާފައި
ދެން ދާއިމަށް އަބަދަށް މުޅި ދިވެހި ދައުލަތުގެ ކުރިއަށް އޮ ތް އަންނަން އޮތް ޖީލުތަކާއި އެ ހުރިހާ ޒަމާންތަކަކަށް
މީތި ދެމިގެން ދާންޖެހޭ އެއްޗެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑެ އް ނުދެކެން. ދެން މީތި ބަދަލުކުރަންޖެހޭ އެއްޗެއް ވެއްޖެއްޔާ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދެން ގާނުނީ ގޮތުން ސީދާ ކަންކަން އޮތްގޮތް އެހާ ރަނގަޅަށް ނޭނގެ. އެކަމަކު، މީތި
ބަދަލުކުރަންޖެހޭ ތާރީޚެއް ކަމަށް ވަންޏާމު އަޅުގަނޑަށް ފެނޭ ހަމަ މީތި ރަނގަޅަށް ބަލާފައި ބަދަލުކުރެވޭނެ ގޮތެއް
އޮތްތޯ ބަލައި ، އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ކުރީގައި ވެސް މި ދިވެ ހިރާއްޖޭގައި މި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ހުވާކުރާ ދުވަސް،
ދައުރު ފެށޭ ދުވަސް އެ އީ އެ ދުވަސްކަމަށް އަލުން އަނބުރާ އިޢާދަކުރެވޭނެ ގޮތެއް އޮތްތޯ ބަލައި އެ ދުވަހަށް އެކަން
ވޭތޯ ބެލުން އެއީ އަޅުގަނޑު ވެސް ތާއީދުކުރާ ކަމެއް. އަދި މި މައްސަލަ ބެލުމަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން.
ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ޠާރިޤް.
މަހިބަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޠާރިޤް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއް ޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. މި ޤާނޫނުއަސާސީގެ 107 ވަނަ މާއްދާ ގައި ރިޔާސީ ދައުރު، އޭގެ 107
ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި މި ބުނަނީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަމުގެ ދައުރަކީ 5 އަހަރު ދުވަހޭ. އޭގެ ނޮވެމްބަރު 11 ތޯ
އެ އަސްލު ނޯވޭ. ދެން ސީދާ ހުވާކުރަން. ދެން ފަހަތުގައި އޮވެދާނެ ވަކި ދުވަހެއް އެއީ ޤައުމީ ދުވަސް ނޮވެމްބަރު،
ޖުމްހޫރީ ދުވަސް އެގޮތަށް ދުވަހެއް ފާހަގަކޮށްފަ. ޤާނޫނުއަސާސީގައި އަޅުގަނޑު ހަނދާންވަނީ މިނިވަން ދުވަހާއި،
ޤައުމީ ދުވަސް ކަންނޭނގެ ދެން ފާހަގަ، ދެން އެބައި ދޫކޮށްލީ. އެހެންވީމަ، މި ރިޔާސީ ދައުރު ފަށާ ދު ވަސް އެއީ
ނޮވެމްބަރު 17 ތޯ ނޮވެމްބަރު 11 ތޯ އެ މައްސަލައެއް ނޫން ކަންނޭނގެ. މިއުޅެނީ 6 ދުވަހު އިތުރަށް ހުރީމަ އެ
ވާހަކަ ދައްކަނީ. އެއަށް ޙައްލު ހޯދާފައި އޮންނާނެއޭ އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ މައްސަލައެއް. ދެން
ޤާނޫނުއަސާސީ ގާނޫނުތަކުގައި ވަކި ގޮތެއް ނުނިމި ހުންނަ ކަންތައްތަކުގައި ޤައުމެއް ނުއެއް ހުއްޓޭނެ. ދެން
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއެއް ނެތި މި ލީބިއާ ތަންތާ އުޅޭހެން ، އިރާޤު މިތަންތާ މިއުޅޭހެން އެއެއް މިއެއް ނޭނގޭ
ގޮތަކަށް ޤައުމެއް ނުދާނެ. ހަމަ ޤައުމު ކޮންޓިނިއުވަމުންދާނެ ހުރިހާ މަސައްކަތްތަކެއް. އެހެންވީމަ، ސުޕްރީމް ކޯޓުން
އެ އަމުރު ނެރެފައި އެ އޮތީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލު ކުރާ ގޮތުގަ. އެހެންވީމަ، ދެން މީގައި 6 ދުވަހުގައި އެ ބޭފުޅާ މުސާރަ
9

ނެންގެވިތޯ އޭ މިކަހަލަ ކަމެއް ދެން ބަލަންވީ. އިތުރަށް ނަގާފައިތޯ ހުރީ. އޭރަށް މިހާރު އެ ލަވަންސުން ކަނޑާލައިގެން
ވެސް ހިސާބު ޖެއްސިދާނެ. ދެން އޭގެ އިތުރަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ޚާއްޞަކޮށް އޭރުގެ ރައީސް ޔާމީން
ހުވާކުރެއްވި ގަރާރުގެ ކޮޕީއަކާއި، އަދި ސުޕްރީމް ކޯޓުން ނެރެފައިވާ ޙުކުމުގެ ކޮޕީއެއް ނުލިބޭހާހިނދު އަޅުގަނޑަށް
ފެންނަނީ ދެންމެއަކު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވެސް ފާހަގަކުރެއްވި ފަދައިން އެޖެންޑާގެ ދެން އިންނަ އައިޓަމަށް
ކުރިއަށްދާން. އޭރަށް އަޅުގަނޑުމެން އެހެން ދުވަހަކަށް މީތީގެ ހުރިހާ މަޢުލޫމާތުތަކާއި އިށީނދެ އަދި މަޖިލިސް
ސެކްރެޓޭރިއޭޓުން ގާނޫނީ ލަފައެއް ވެސް މީތި ކޮންޓިނިއު ކުރެވިދާނެތޯ؟ އެއީ ކުރިން ކޯނީ ރިޕޯޓުން ވެސް އޮތީ ބޮޑު
ރިޕޯޓެއް ނެރެ އޭތި ގަބޫލު ވެސް ކޮށްފައި ވަރަށް ގިނަ ފަރާތްތަކުން އޭރުގައި އެ މައްސަލަ ޖެއްސި. އަދި
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މި ކޮ މިޓީން މީގެ ކުރިން، އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ނެތް އޭގެ ކުރީ ދައުރުގައި ކޮމިޓީން ހަމަ 7
ފެބްރުއަރީގެ މައްސަލަ އޮތީ ބަ ލައިވެސްފައި ކަމަށް އަޅުގަނޑަ ށް މަޢުލޫމާތު. އެހެންވީމަ، މިހިރަ މިހިރަ ކަންތައްތަކަށް
ބަލާއިރު އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ މި މަޢުލޫމާތުތައް ސާފުކޮށްފައި އިތުރަށް ކުރިއަށް ދެން އިންނަ އެޖެންޑާއިގެން
ކުރިއަށްދާން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން މުޙައްމަދުދީދީ.
ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން މުޙައްމަދުދީދީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އާދެ! އަޅުގަނޑު މި ތާރީޚުގެ ވާހަކަ މި ދެންނެވީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 301 ވަނަ މާއްދާގެ
(ށ) ގައި އެބަ ބުނޭ މި މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ގޮތުގެ މަތިން އިންތިޚާބުކުރެވޭ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ 2008
ނޮވެމްބަރު 11 ވަނަ ދުވަހު އޭނާގެ މަޤާމުގެ ހުވާކޮށް އެ މަޤާމާ ޙަވާލުވާންވާނެއޭ. އެހެންވީ މަ، އޭގެފަހުން 5 އަހަރު
ވާނީ ހަމަ 2013 ގެ އެހިސާބަށް. އެހެންވީމަ، އޭގެފަހުން ދެން އެތާ ހުރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އިތުރަށް 6
ދުވަސް ނެގީ އެއީ މައްސަލައެއް އެއީ . އެހެންވީމަ، އެތަނަށް އޭނަ މިސާލަކަށް، ބަޣާވާތަކުން ވެރިކަމަށް އައުމަށްފަހު
އިތުރަށް އޭނަ 6 ދުވަސް ނެގުމަކީ އެއީ މައްސަލައެއް. އޭނަ އެ، އަސްލު ތާރީޚު ޤާނޫނުއަސާސީގައި މިބުނާ ގޮތުން
5 އަހަރު ހަމަވާނީ މި 2013 ގެ ނޮވެމްބަރު 10 ވަނަ ދުވަހަށް. އެހެންވީމަ، 11 ވަނަ ދުވަހު އައު
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ހަވާލުވާންޖެހޭނެ. އެހެންވީމަ، އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ހަމަ ރަނގަޅަށް މަހިބަދޫ ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވިދާޅުވި ފަދައިން ރަނގަޅު ޑޮކި އުމަންޓުތައް ލިބިގެން ބަލަންޖެހޭ މައްސަލައެއް ކަމަށް.
ޝުކުރިއްޔާ.
10

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އެހެންވީމަ އި އްޒަތްތެރި މެންބަރުން އިޢުތިރާޟުނުކުރާ ކަމަށް ވަންޏާ އެޖެންޑާގެ ތިންވަނަ އައިޓަމައިގެން
ކުރިއަށްދާން ކަމަށް. މި މައްސަލައިގައި ލިޔެކި އުންތައް ހޯދުމަށްފަހު ދެން އަންނަ ދުވަހެއްގައި ކުރިއަށްދާ ގޮތަށް މި
ނިންމީ އިނގޭތޯ. އާދެ! ދެން ހަމަ އެޖެންޑާގެ 3 ވަނަ އައިޓަމެއްގެ ގޮތުގައި ހަމަ އިސްމާޢީލް ޢަބްދުލްޙަމީދު
ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ސިޓީއެއް އެބައޮތް. އަޅުގަނޑު ހަމަ ސިޓީ ދަންނަވާލާނަން. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސް،
ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް، ވެދުން ސަލާމަށްފަހު ދަންނަވަމޭ. އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ފަދައިން 7 ފެބްރުއަރީ
2012 ވީ ދުވަހަކީ މި ފަހުނަކަށް އައިސް 3 ނޮވެމްބަރު 1980 މި ދުވަހުގެ ފަހުން މި ޤައުމަށް ކުރިމަތިވި އެންމެ
ނުރައްކާތެރި ދުވަހެވެ. މި ޤައުމުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ މަޤާމުގައި މަނިކުފާނު ހުންނަވަނިކޮށް އަދި އެ ދުވަހު
މަނިކުފާނުގެ ޙިކުމަތުޢަމަލީ ބޭނުންކުރައްވާ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަމުގެ މަޤާމުން އިސްތިޢުފާ ނުދެއްވިނަމަ 3
ނޮވެމްބަރު 1980 ދުވަހުގަ އި ޝަހީދުވެދިޔަ ދިވެހި ދަރިންނަށްވުރެ ގިނަ މީހުން އެދުވަހު މި ދުނިޔެ ދޫކޮށް ދިއުމަކީ
އެކަށީގެންވާ ކަމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސްއެ ވެ، އަޅު ގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި 2012 ފެބްރުއަރީ 7 ވަނަ ދުވަހު
ޖުމްހޫރީ މައިދާނަށް ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް އެއްވި އެންމެންނަކީ އެ ދުވަހު ގެނައި ބަޣާވާތުގައި ބައިވެރި ވި މީހުންކަމަށް
ނުވެ ހިނގައިދާނެއެ ވެ. ނަމަވެސް، ބަޣާވާތެއް ރާވައި ހިންގާ އެކަމަށް ޚަރަދުކޮށް އެކަމުގައި އިސްކޮށް އުޅުނު ބަޔަކު
ތިބޭނެކަން ޔަޤީނެވެ. އެ ދުވަހު ނުރައްކާކަން ހިތަށް އަރުވާލިޔަސް ލޮލުން ކަރުނަ ހިލިގެންދެއެވެ. އަޅުގަނޑު ސިޓީ
އަރިސްކުރުމުގެ އެންމެ ބޮޑު ބޭނުމަކީ އަންނަން އޮތް ޖީލުތަކަށް ޢިބްރަތަށް މިކަން މިފަދަ ކަންކަން ހިނގައިދިޔަ ގޮތް
އޮޅުންފިލުވާނެހެން ބަލައި ، އެކަން ކުރި ބަޔަކާމެދު ގާނޫނީ ފިޔަވަޅު އެޅުމަކީ މިއަދުގެ ދި ރިތިބީން ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް
ކަމަށް ގަބޫލު ކުރެވޭތީއެ ވެ. އަދި ޤައުމުގެ މަސްލަޙަތާއި ގުޅިފައިވާ ޤައުމުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކާވާ މިފަދަ ބޮޑެތި
މައްސަލަތައް ނުބަލައި ދޫކޮށްލުމަކީ އިންޞާފުވެރި ކަމެއް ކަމަށް ނުދެކޭހިނދު، މިފަދަ ކަންކަން ތަކުރާރުވުމަށް ދެވޭ
ފުރުޞަތަކަށް ވާނެތީއެވެ. އިއްޒަތްތެރި ރަ އީސެ ވެ. އެ ދުވަހު ބަޣާވާތް ކުރީ ހަމަ ތިބެފައި ނޫންކަން ސާބިތު ވަނީ
އެއްވެސް ހައިސިއްޔަތެއް ނެތި، އެ ދުވަހު ޕޮލިސް ހެޑްކުއަރޓަރސް އަށް ވަދެތިބި ޤާސިމް އިބްރާހީމްމެންފަދަ
ބޭފުޅުންގެ ޙަރަކާތްތަކުންނާއި ، ވިދާޅުވި ބަސްފުޅުތަކުންނާއި އެ ދުވަހު އެއްވެސް ހައިސިއްޔަތެއް ނެތި ޤައުމީ ދިފާޢީ
ބާރުގެ ހެޑްކުއަރޓަރސް އަށް ވަނުމަށްފަހު، ނިކުމެ ގާނޫނާއި ޚިލާފަށް ޖުމްހޫރީ މައިދާނަށް އެއްވެ ތިބި ސިފައިންނާއި
ފުލުހުންނާއި އަދި ބައެއް އާއްމު ރައްޔިތުންނާއި މުޚާތަބުކޮށް މ.ސީނުކަރަންކާގެ ، އަޙްމަދު ނާޘިމް ދެއްކެވި
ވާހަކައިގައި ވެސް ވަރަށް ސާފުކޮށް އެނގޭތީއެވެ. އަދި މީގެ އިތުރުން އޭރު ކ.ގިރިފުށީގައި ބަހައްޓާފައި ހުރި ޤާޟީ
ޢަބްދުاله މުޙައްމަދު އެއްވެސް ހައިސިއްޔަތެއް ނެތި ވިލާ ލޯންޗެއްގައި މާލެ ގެނެސް ގެން ދިން ތިޔަ އިއްޒަތްތެރި
މަޖިލީހުގެ ގުރައިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހިމް ރިޟާގެ ޙަރަކާތުން ވެސް ވަރަށް ސާފުކޮށް އެނގޭ ނޫންތޯއެ ވެ.
ކަން ހުރީ މިހެން ކަމުގައި ވީހިނދު، ބަޣާވާތް ގެނައުމަށްފަހު ބޭއްވި ޖަލްސާތަކުގައި އެކަމުގައި އިސްކޮށް އުޅުނީ
11

ތިމަންނާ ކަމުގައި ފަޚުރުވެރިކަމާއެކު ވިދާޅުވި ގ.ދޫވެހި، ޢަބްދުاله ޔާމިން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމާއި އެ ދުވަހު ކޮމާންޑް
ސެންޓަރު އަދި ކުރީގެ ކޮމާންޑް ސެންޓަރުގައި ހުރީ ތިމަންނާ ކަމަށް ފަޚުރުވެރިކަމާއެކު ބުނެލި ހ.ދޮންޖޭމުގެ، އުމަރު
ނަޞީރު މި ފާހަގަކުރަނީ އާ އް މު ޖަލްސާއެއްގައި އެކަމަށް އެ ދެ ބޭފުޅުން އިޢުތިރާޟުވެފައިވާތީއެވެ. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސެވެ. އެ ދުވަހު ވިލާ ޓީވީން ކުޅުނު ކުޅިގަނޑަ ކީ ވެސް ފާހަގަކޮށްލަންޖެހޭ ކަމެކެވެ. އެއީ އެ ދުވަހު ވިލާ
ޓީވީން ޤައުމީ ޓީވީގެ މައްޗަށް ގަދަވެ ގަނެ، ހިންގި ޙަރަކާތަކީ ވެސް ބަޣާވާތު ގެ ބޮޅެއް ކަމަށް ޔަޤީނެވެ. އެ ދުވަހާ އި
ގުޅޭ ގޮތުން ކިތަންމެ ވާހަކައެއް ލިޔެވިދާނެ އެވެ. އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުންގެ ޝަކުވާ އަކީ ، ޤައުމުގައި ވަކި ބަޔަކު
ހިންގާ މިފަދަ ޖަރީމާތައް އިންޞާފުވެރިކަމާއެކު ނުބެލޭކަމެވެ. މިކަމަކީ ދިވެހި ލޮބުވެތި ރައްޔިތުންގެ ހިތުން
ބިރުވެރިކަން ފިލުވައި ޤައުމީ ސަލާމަތާއި، ޤައުމުގެ މުސްތަޤުބަލަށް ޓަކައި ބަލަންޖެހޭ ކަމެއް ކަމަށް ވީހނދު އަދި
މިފަދަ ކަންކަމަކީ ތިޔަ އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުން ބަލަންޖެހޭނެ ރައްޔިތުންނާއި ގުޅުން ހުރި ކަމަކަށްވުމާއެކު، 7
ފެބްރުއަރީ 2012 ވީ ދުވަހު ގެނައި ބަޣާވާތް ޚަރަދުކޮށް، ބަޣާވާތް ގެނައުމުގައި އިސްކޮށް އުޅުނު ފަރާތްތަކުގެ
މައްސަލަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ބައްލަވައިދެއްވުން އެދި ދެންނެވީމެވެ. އިޙްތިރާމް ގަބޫލުކުރެއްވުން އެދެމެވެ.
އިސްމާޢިލް ޢަބްދުލްޙަމީދު. އަޅުގަނޑު ހަމަ މި ސިޓީއާބެހޭ ގޮތުން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ
ގޮތަށް ފްލޯރ ހުޅުވާލަން އިނގޭތޯ.
ދަނގެތި ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ނާޘިމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑު މިތަނަށް ފޮނުވާފައި އޮތް ސިޓީއާ ގުޅޭގޮތުން އަޅުގަނޑަށް
ފެންނަ ދެތިން ކަމެއް ފާހަގަކޮށްލަން. އެއްކަމަކީ މި 7 ފެބްރުއަރީގެ މައްސަލައަކީ އޭރުގެ ސިޔާސީ ހުރިހާ
ފަރާތްތަކެއް އެއްބަސްވުމެއްގެ މަތީން، ކޯނީ ރިޕޯޓެއްގެ ނަމުގައި އެއްބަސްވި ބޭރުގެ ތަޙުޤީޤު ކުރާ އިދާރާތަކާއި
ރާއްޖޭގެ ތަޙުޤީޤުގައި ބައިވެރި، ކަނޑައެޅި ބަޔަކާއި ގުޅިގެން ، މި މައްސަލަ ނިމި، މި މައްސަލައިގައި ޙަޤީޤަތްތައް
ވަނީ ހާމަކުރެވިފަ. ހަމައެއާއެކީގައި މި ކަމަކީ ގާތްގަނޑަކަށް މިހާރު 7 ވަރަކަށް އަހަރު ވޭތުވެގެން ގޮއްސަ އޮތް
މައްސަލައެއް. ދެން މި މައްސަލައިގެ މި ޖަޒުބާތުގައި ޖެހިގެން މި މައްސަލަ ބައްލަވާ ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަނޑަށް
ފެންނަނީ ހަމަ އަޅުގަނޑު ހުށަހެޅުމަކީ މައްސަލަ ހަމަ އަލުން ބަލަން. ބަލާފައި މީގައި ޒިންމާވާ ފަރާތްތަކާއި
ދޭތެރޭގައި ފިޔަވަޅު އެޅުމަކީ ހަމަ ކޮންމެހެން ކުރަންޖެ ހޭ ކަމެއް. އެހެނަމަވެސް ، އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާލަންޖެހޭ
ކަމަކީ މީ އަޅުގަނޑުމެން މިދަނީ އަބަދު މާޒީގެ ފަހާ ދުވަންތޯ. ނޫނީ އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ދިޔަ ތަން ދޫކޮށްލާފައި
ކުރިއަށްދާނީތޯ. މިކަމާމެދު އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ވިސްނާލުމަށްފަހުގައި މިކަމަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮމިޓީ އަށް
ފެންނަ ކަމެއް ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން މިކަން ހަމަ އަލުން ބަލާ، މިކަމުގައި ޒިންމާ ވާ ފަރާތެއް އުޅޭ
12

ކަމަށް ވަންޏާ، އަދި މިކަމަކީ ޙަޤީޤަތުގައި ބަޣާވާތެއްތޯ ބަލައި، މިކަމުގައި ޒިންމާވާ ފަރާތްތައް ހޯދައި، ފިޔަވަޅު
އެޅުމަކީ އަޅުގަނޑަށް ފެންނަ ކަމަކަށް ވާތީ މިކަން މި ކޮމިޓީއަށް ހުށަހަޅާލަން. ޝުކުރިއްޔާ ވަރަށް ބޮޑަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެ ވުން:
އަޙްމަދު ރަޝީދު، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު.
ހިތަދޫ މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. މި މައްސަލަ އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ ގާނޫނީ ގޮތުން ބެލޭނެ އެއްވެސް ގޮތެއް އޮތް ކަމަށް
ވާނަމަ ބަލަން. މި ބާވަތުގެ މައްސަލަތަކަކީ ބެލެންޖެހޭނެ ކަންކަން. އެއީ ކުރިއަށް މުސްތަޤުބަލަށް މި ކަހަލަ ކަންކަން
ނުހިނގާނެ ގޮތަށް ވެސް ފަހިކުރަން އެބަ ޖެހޭ. އެހެންކަމުން، މި ބެލޭނެ ގާނޫނީ އެއްވެސް ހައިސިއްޔަތެއް އޮތްނަމަ،
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ނާޘިމް އެ ވިދާޅު ވި ފަދައިން އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން މި މައްސަލަ ބަލަން، ބެލެނޭ އެއްވެސް
ގޮތެއް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ މީގެ ގާނޫނީ ލަފާ ހޯދަންޖެހޭ ފަރާތްތަކުން ހޯދައި، މިކަން އޮތް ގޮތެ އް
ބަލައި، މިކަން ބެލޭނެ ކަމަށް ވަންޏާ މިކަން ކުރި ބަޔަކަށް ދެވެން އޮތް އެންމެ ބޮޑު އަދަބެއް ދޭން އަޅުގަނޑު
ތާއީދުކުރަން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ޠާރިޤް.
މަހިބަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޠާރިޤް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ހުށަހަޅައި ތާއީދު ލިބިފައި އެއްކަމަކަށް އޮތުމާއެކު، އަޅުގަނޑު އެހެން ވާހަކައެއް ހިއްސާކޮށްލާފައި މިއަށް ވެ ސް
ކޮންމެވެސް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރެއް ތާއީދު ކޮށްދެއްވުމަށް އަޅުގަނޑު އެދެން. މިހާރު މި ސިޓީގައި މި ބަޔާންކޮށްފައި
އޮތީ، 7 ފެބްރުއަރީ ވަނަ ދުވަހުގައި ހިނގައިދިޔަ ކަންތައްތަކެއް. ދެން މި ބޭފުޅާ، އިސްމާޢިލް ޢަބްދުލްޙަމީދު ސި ޓީ
ލިޔުއްވާފައި، ދެން އަޅު ގަނޑު ގަބޫލު ކުރަނީ އެ ބޭފުޅާ ސޮއިކޮށްފައި އޮތީ ހަމަ އަސްލު އެ ބޭފުޅާކަން. ދެން މީގެ
ނަންތަކާއި އެއްޗެހިތައް ވެސް، އަޅުގަނޑުމެންގެ ދަނގެތި ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ ނަން މިއޮތީ މުޅިއަކުން
ރަނގަޅަކަށް ނޫން. އެހެންވީމާ، އެކަހަލަ ކަންކަން ވެސް އެބަ ހުރި. އެކަމު އަޅުގަނޑު މި ސިޓީއާއެކު މި މައްސަލަ
ބަލައި، ތާއީދު ލިބިފައި އޮތީ. އަޅުގަނޑު އެދެން މިއާއި ޖެހިގެން އައި ދުވަހު 8 ފެބްރުއަރީގައި މުޅި ރާއްޖޭގައި
ހުޅުޖަހައި، ސިފައިންނާއި ފުލުހުންގެ އެތައް ތަންތަނެއްގައި ރޯކޮށް، ކޯޓުތައް އަންދާ، މި އައްޑޫ ބައެއް ރައްޔިތުންގެ
13

ކައިވެނި ސައްޙަތޯ، ނޫންތޯ، ދަރިލައްވަނީ ކާކުކަމެއް ނޭނގޭ ގޮތަށް ކޯޓުގައި ހުރި ޢިމާރާތުގައި ހުރި އެއްޗެހިތައް
ރޯކޮށް، އެ އެއްޗެހި އަނދާ އަޅާ އަޅިއަށް ވެގެން ދިޔައީ. އެހެންވީމާ، ގާތްގަނޑަކަށް ބިލިއަނެއްހާ ރުފިޔާ ނުވަތަ އެހާ
ގިނަ އަދަދެއް ގެ ދައުލަތުން އަ ނދާ އަޅިއަށް ވެގެން ދިޔައިރު މ، އެ މައްސަލަ ވެސް މި 7 ފެބްރުއަރީ ހަމަ ޖެހިގެން
އައި ދުވަހު އޭގެ ފަހުން އައި ޖަޒުބާތުގައި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވެސް އެ ދުވަހު މަގުމަތިން އަޅުގަނޑަށް ފެނުނު.
އެ ދުވަހުގައި ރާއްޖޭގެ ބައެއް ރަށްރަށުގައި މި ހިނގައިދިޔަ ކަންތައްތަކުގައި މި ދައުލަތަށް ލިބުނު ގެއްލުން ހޯދޭނީ
ކިހިނެއްތޯއާ، ޚާއްޞަކޮށް ތަނެއް ރޯކޮށް، އަނދާ އަޅިއަށް ވީމަކާ ދެން އެ މީހުންނާއި ދެކޮ ޅަށް ދަޢުވާއެއް ކުރެވުނީ
އެ އަނދައިގެން ދިޔަ ފައިސާ، އެ މީހުންގެ އަތުން ބަދަލެއް ލިބެނީކީއެއް ނޫން. ހަމައެކަނި އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީން
މި ގެއްލިގެން އުޅޭ އެއްޗެއް އެކަންޏެއް ނޫންތޯ ހޯދަންވީކީ. މި ގެއްލިގެން، މި އަނދާ އަޅިއަށް ހަދާލި ލާރިވެސް
ހޯދަން އެބަ ޖެހޭތާ އެ އަންދާލި ބައެއްގެ. އެހެންވީމާ، އެކަ ން ވެސް 8 ފެބްރުއަރީގައި ހިނގައިދިޔަ ކަންތައް ވެސް
ބަލާގޮތަށް މި މައްސަލަ ބަލަން އަޅުގަނޑު ވެސް ތާއީދުކުރަން. ދެން އަޅުގަނޑު އެދެން، އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން މި
ހުށަހެޅުމަށް ތާއީދު ކޮންމެވެސް މެންބަރަކު ދެއްވާނެ ކަމަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ފުވައްމުލަކު މެދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން މުޙައްމަދުދީދީ.
ފުވައްމުލަކު މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން މުޙައްމަދުދީދީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އާދެ! ފެބްރުއަރީ 2012 ،7 ގައި ހުށަހެޅިފައި މިވާ މައްސަލައަކީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް
އިތުރަށް މީގައި ބަލާނެ ޖާގަ އޮތް ކަމެއް ކަމަށް ވަންޏާމުން ބެލުމަށް އަޅުގަނޑު ވެސް ތާއީދުކުރަން. އެއީ ދަނގެތި
ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވިދާޅުވި ފަދައިން ކޯނީ ރިޕޯޓާއި އެއްޗެހިތައް މިވަނީ ލިޔެވިގެން، އޭރުގައި ސިޔާސީ
ލީޑަރުންނާއި އެންމެން މަޝްވަރާކުރެވި އެގޮތަށް ހުރިހާ އެންމެނަށް އެއްބަސްވުމަކަށް އާދެވިފައި އޮތް އެއް ޗެ އް މިއީ.
ދެން އެކަމު ވަރަށް ގިނަ މީހުން ތުހުމަތު ކުރޭ ކޯނީ ރިޕޯޓަކީ ރިޝްވަތުދީގެން ހަދާފައި އޮތް ރިޕޯޓެއްކަމާއި އެ
ކަހަލަ ވާހަކަތަކެއް ވެސް ވަރަށް ގަދައަށް އެބަ އުޅޭ. އެހެންވީމާ، އެ އެއްޗްިއސަ ކީ އެއީ ޙަޤީޤަތުގައި ރިޝްވަތުދީގެން
ވެފައި އޮތް އެއް ޗެއް ކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބެލިދާނެތޯ، އަޅުގަނޑުމެން މި ކަންތައްތައް އިތުރަށް އިންވެސްޓިގޭޓް
ކުރިޔަސް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންގެ މި މަޖިލީހުގެ އަޅުގަނޑުމެންގެ އެބައިންތޯ މިކަން ކުރުމުގެ ކޮންގޮތަކަށްތޯ
ގެންދާނީ އެއީ ދެން އަޅުގަނޑު ހިތައްއަރާ ސުވާލެއް. އެކަމު އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި އެތި ބެލޭނެ ގޮތެއް މީގަ އި
އިންނާނެތޯ، މި މައްސަލަ ރަނގަޅަށް. ދެން 7 ފެބްރުއަރީ އަކީ އެއީ ބަޣާވާތެއްތޯ، ނޫންތޯ ދެން އެ ކޯނީ ރިޕޯޓުގައި
އެ އޮތީ ކަނ ޑައަޅާފަ. ދެން އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ގަބޫލު ކުރާ ގޮތުން ބަޣާވާތެއް. އެކަމު ކޯނީ ރިޕޯޓުގައި ދެން އެ
14

އޮތީ ކަނޑައަޅާފައި ގޮތަކަށް. ދެން އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ކޮންމެހެން ބޭނުންވާހާ ގޮތަކަށް ބޭނުންވާހާ ކަމެއް ނުވެ
ހިނގައިދާނެ. ދެން ސިޓީ ފޮނުވި ފަރާތުން ވެސް އެ ބޭނުންވަނީ އެ ބަޣާވާތެއް ގޮތުގައި އެކަން ނިންމަން. މަޖިލީހުން
އެކަން ނިންމިދާނެތޯ އަޅުގަނޑު ހިތައްއަރަނީ. ދެން އެކަމަކު މައްސަލައަކީ މި އިތުރަށް ބަލާނެ ޖާގައެއް ،
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މައްސަލައިގެން ކުރިއަށް ދެވޭނެ ގޮތެއް އޮވެއްޖިއްޔާމުން މައްސަލަ ރަ ނގަޅަށް ބަލައި، ތަޙުޤީޤު
ކުރަން އަޅުގަނޑު ވެސް ހުށަހަޅަން. ޝުކުރިއް ޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރި އްޔާ. އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ ދިވެހި ރައްޔިތަކު ފޮނުވާފައި އޮތް ސިޓީއަކާ ބެހޭ ގޮތުން އަޅުގަނޑު މި
ވާހަކަދައްކާލަނީ. އަސްލު މި ކަމަކީ މީ ފުދޭވަރަކަށް ބޮޑު ކަމެއް. ރާއްޖޭގައި ހިނގައިދިޔަ އެންމެ ބޮޑު ކަންތަކުގެ
ތެރެއިން އެއް ކަންތައް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއެކު ގަދަކަމުން ބާލާ، މިކަންތަކެއް ހިނގާދިޔަ ކަމެއް ގެ
ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން މި ދައްކަނީ. އެހެންވީމާ، އެއަށްފަހު ކޮމަންވެލްތާއި އަދި ދިވެހި ސަރުކާރާއި ގުޅިގެން
ބޮޑުސިންގާ ތަޙުޤީޤެއް ކޮށް، ކޯނީ ރިޕޯޓު ކިޔާ ރިޕޯޓެއް ވެސް އެބަ އޮތް ނެރެފަ. އެހެންވީމާ، އަޅު ގަނޑު މި
މައްސަލައިގައި ވޯޓަކަށް އެހުމުގެ ކުރިން މަޖިލީހުގެ ކައުންސެލް ޖެނަރަލްގެ ލަފާ ހޯދުމަށްފަހު އަޅުގަނޑު ދެން
އަންނަ ދުވަހު މިއަށް ގޮތެއް ނިންމާނެ ކަމަށް، ނިމިގެންދާނެ ކަމަށް މި ބަލަނީ. މި މައްސަލަތައް ބެލުމަކީ އަލުން
ބަލުން އަނބުރާ ރިޕީޓުކޮށް މި މައްސަލަ ބެލިދާނެތޯ ނޫނީ ނޫންތޯ އެބަ އަޅުގަނޑުމެން އޮޅުންފިލުވާލަންޖެހޭ.
އެއަށްފަހު މިއަށް ގޮތެއް ނިންމޭނީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް. އި އްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ނާޘިމް.
ދަނގެތި ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ނާޘިމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެންމެ މި ތަނުގައި މަހިބަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުށަހެޅުއްވި މި މައްސަލަ ބަލާ ކަމަށް ވަންޏާ މިއާއެކީ
8 ފެބްރުއަރީ ވަނަ ދުވަހު ހިނގާ ދިޔަ ޙާދިސާތައް ބެލުމަށް ޓަކައި އެ ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުމަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރާ
ވާހަކަ ދަންނަވާލަން. ޝުކުރިއް ޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މި ހުރިހާ މައްސަލައަކާ ވެސް ބެހޭ ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން މަޖިލީހުގެ ގާނޫނީ ލަފާ ހޯދުމަށްފަހު އަޅުގަނޑުމެން
މިއާއި ގެން ކުރިއަށްދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު މި ބުނަނީ. އަޅުގަނޑަށް މީގެ ލަފައެއް ލިބުނީމަ ނޫނިއްޔާ މިކަމާ ބެހޭ
ގޮތުން ކުރިއަށްދާނެ ގޮތަކަށް، ވަކިގޮތަކަށް ކަނޑައަޅަ އި، ވޯޓަށް އަހާކަށް ވެސް އަޅުގަނޑަކަށް ނުކެރޭނެ. އެހެންވީމާ،
މި ހިނގާ ގޮސްފައި ހުރި މައްސަލައަށް އަދި ހަމަ ފުދޭވަރަކަ ށް ދުވަސްވެފައި މި ހުރީ. އަނެއްކާ މިކަމާ ބެހޭ ގޮތުން
15

ބޮޑުސިންގާ ރިޕޯޓެއް ހަދާ، އަޅުގަނޑު އިއްޒަތްތެރި މެން ބަރު އަޙްމަދު ޠާރިޤް ހުށަހެޅުއްވި މައްސަލައަ ކީ ވެސް
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފުލުހުން ތަޙުޤީޤުކޮށް އަދި އެ މީސްމީހުންނަށް ދަޢުވާކޮށް، އެކަންކަން ނިމިފައި ހުރި މައްސަލަ،
މައްސަލަ. އެހެންވީމާ، އެކަންކަމާ ބެހޭ ގޮތުން އަލުން އަނބުރާ މައްސަލަ ބެލުމަށް ނިންމިދާނެތޯ، ނުނިންމޭނެތޯ
އަޅުގަނޑު ޖެހޭނީ ކައުންސެލް ޖެނަރަލްގެ ލަފާއަކާއި އެއް ކޮ ށް ކުރިއަށްދާން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން އެ ލަފާ
ހޯދުމަށްފަހު މި މައްސަލައާއި ގެން ދެން އަންނަ ދުވަހެއްގައި ކުރިއަށްދާނެ ވާހަކަ ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އަޙްމަދު ޠާރިޤް. (ވަ ގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އިތުރު މައްސަލައެއް އެޖެންޑާ ކުރެވިފައި ނެތުމާއެ އްކޮށް އަޅު ގަނޑުމެންގެ މި
ސަރުކާރު މަސްޢޫލިއްޔަތު އަދާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން މިހިސާބުން ނިމުނީ. ޝުކުރިއްޔާ ވަޑައިގެންދެއް ވީ.
____
16